

SMERNICE RAZVOJA LOKALNE OSKRBE Z ZELIŠČI ZA OBDOBJE 2016 – 2021

Alenka Marjetič Žnider in mag. Nataša Ferant,
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije in Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na sejmu AGRA predstavilo Smernice razvoja lokalne oskrbe z zelišči za obdobje 2016 – 2021, ki jih je 18. avgusta 2016 s sklepom sprejel minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, mag. Dejan Židan.

Alenka Marjetič Žnider je v svojem predavanju na sejmu Agre 2016 predstavila Smernice razvoja lokalne oskrbe z zelišči za obdobje 2016 – 2021. Predstavitvi je z zanimanjem prisluhnila tudi državna sekretarka mag. Tanja Strniša. (Foto: J. Rode)

Nabiralništvo ali/in pridelovanje zelišč

Nabiranje samoniklih zelišč v naravi in pridelava zelišč imata na območju Republike Slovenije dolgo tradicijo. Obe dejavnosti sta se v preteklosti razvijali in ohranjali v povezavi z zdravljenjem z zelišči (npr. samostani, zdravilci, zeliščarji). Še pred osamosvojitvijo je bilo na območju Republike Slovenije razvito nabiranje zelišč, sušenje le-teh in zbiranje posušenih zelišč v okviru odkupnih centrov za potrebe živilske in farmacevtske industrije. Za namene organiziranega odkupa se je razvijala tudi pridelava zelišč. V sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja so tako slovenski pridelovalci v kooperaciji s predelovalno industrijo pridelovali ržene rožičke (okoli 3.000 ha), meto, meliso in kamilice (okoli 50 ha) ter baldrijan in ameriški slamnik (okoli 20 ha).

*Pridelovanje ameriškega slamnika (*Echinacea purpurea* Moench) je trenutno edina večja naročena pridelava zelišč v Sloveniji. (Foto: N. Ferant)*

Zakaj ni organizirane pridelave zelišč v Sloveniji?

Pridelovanje zelišč za potrebe živilsko predelovalne industrije, farmacevtske industrije in galenskih laboratorijev se po osamosvojitvi na območju Republike Slovenije ni razvijalo. Glavni razlog je globalizacija trgovine z zelišči, spremenjene tehnologije, ki kot surovino zahteva učinkovine rastlinskega izvora v obliki polproizvodov, utečene nabavne poti in cenovna nekonkurenčnost lokalne pridelave.

Smernice kot osnova za razvoj panoge pridelovanja zelišč

Smernice razvoja lokalne oskrbe z zelišči za obdobje 2016 – 2021 služijo kot strokovna podlaga za odločitve pri pripravi ukrepov kmetijske in drugih politik na področju zelišč in so v pomoč odločitvam deležnikov v verigi oskrbe z zelišči za doseganje strateških in razvojnih ciljev iz Strategije za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020. Predlog udeležencev predstavitve je bil, da se ustanovi strokovni odbor za spremljanje izvajanja smernic, ki je dobil podporo tudi pri ministru mag. Dejanu Židanu.

Zakaj so Smernice tako pomembne?

V Strategiji za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva

Predstavniki MKGP s sekretarko mag. Tanjo Strniša, predavatelji in nekaterimi udeleženci posveta na sejmu Agra 2016 (Foto: J. Rode)

do leta 2020 je pridelava zelišč uvrščena v kmetijsko panogo vrtnarstvo, poleg zelenjadnic, okrasnih rastlin in gob, za katero so bili sprejeti skupni strateški in razvojni cilji.

Smernice razvoja lokalne oskrbe z zelišči za obdobje 2016 – 2021 so pripravljene z namenom:

- podrobnejšega pregleda stanja na področju pridelave in trženja zelišč v svetu, EU in Republiki Sloveniji;
- priprave podrobnejše analize prednosti in slabosti ter priložnosti in nevarnosti slovenskega trga z zelišči in podrobnejše opredelitve strateških in razvojnih ciljev za pridelavo zelišč do 2021 ter
- ukrepov za doseg zastavljenih strateških in razvojnih ciljev ter nosilcev za pripravo oz. izvedbo ukrepa.

Kaj pa pridelovanje na manjših površinah v okviru dopolnilnih dejavnosti na kmetijah?

V Smernicah je izpostavljen tudi razvoj ekološke pridelave zelišč na manjših površinah, predvsem v povezavi z dopolnilnimi dejavnostmi predelave in prodaje zelišč na kmetijah, turizmom ter socialnim podjetništvom (tako s stališča ekološke pridelave kot vključevanja ranljivih skupin prebivalstva), ki ima zelo velik potencial. Proizvodi so nišni, trg izrazito lokalni, potrošniki zahtevnejši, cena praviloma ni merilo izbire.

Štajerska sivka na poljih g. Janka Selinška v Staršah pri Mariboru (Foto: N. Ferant)

Naročena pridelava zelišč za potrebe živilske in neživilske industrije izkazuje v prihodnosti velik potencial razvoja pridelave zelišč v Republiki Sloveniji. Razdrobljena struktura pridelave, ob predpostavki združevanja pridelovalcev za namene organizirane pridelave in skupnega trženja, ni ovira za nadaljnji razvoj. Uvajanje in razvoj naročene pridelave zelišč lahko dolgoročno prispeva k vsem štirim strateškim ciljem razvoja slovenskega kmetijstva ter proizvodnje hrane in industrijskih rastlin.

Kateri so ukrepi za doseg ciljev v Smernicah?

V Smernicah je predstavljenih 12 ukrepov za doseg ciljev, ki se vsebinsko uvrščajo v šest skupin:

- zakonodajna ureditev področja pridelave, predelave in trženja zelišč;
- organiziranje pridelovalcev za namene načrtovane pridelave in skupnega trženja zelišč;
- javna služba za področje pridelave zelišč;
- proučitev možnosti za uvajanje naročene pridelave zelišč (vključno s tehnološko posodobitvijo);
- trajnostna raba virov in sheme kakovosti ter večnamenska vloga kmetijstva v povezavi s pridelavo zelišč.

Kaj se nam obeta v prihodnosti?

Struktura slovenskih kmetij (povprečna velikost v letu 2013 je bila 6,6 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, pri čemer je bila povprečna velikost kmetij z njivami in vrtovi 2,5 ha) daje prednost pridelkom in aktivnostim, ki na manjših površinah dajo večji zaslužek od običajnih kultur ali reje. Ena od teh lahko postane tudi pridelava zelišč t.j. zdravilnih in aromatičnih rastlin. Uvajanje pridelave tržno zanimivih zelišč je dolgoročno tudi edini perspektiven način zagotavljanja surovin za potrebe industrije (npr. živilska, farmacevtska, kozmetična, fitofarmaceutska) in galenskih laboratorijev, tako s stališča konkurenčnosti ponudbe kot ohranjanja biološke raznovrstnosti samoniklih zelišč v naravnih rastiščih.

Priprava njive za sajenje zelišč na folijo (Foto: N. Ferant)